Vlaams Parlement

491 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 15 oktober 2020 (2020-2021)

Voorstel van decreet

van Ann De Martelaer, Celia Groothedde en Jeremie Vaneeckhout

tot wijziging
van het decreet van 27 april 2018
tot regeling van de toelagen
in het kader van het gezinsbeleid,
wat de verhoging van de sociale toeslag betreft

verzendcode: WEL

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

Artikel 18 van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid bepaalt dat het basisbedrag, vermeld in artikel 13, voor het rechtgevende kind wordt verhoogd met een maandelijkse sociale toeslag als de inkomsten van het gezin van de begunstigden bepaalde grenzen niet overschrijden.

In het decreet van 19 juni 2020 werd als aanvulling op het decreet van 27 april 2018 een uitzonderlijke gezinstoeslag in het kader van de COVID-19-maatregelen goedgekeurd. Dat decreet gaf mee uitvoering aan de resolutie over een gerichte versterking van kwetsbare huishoudens naar aanleiding van de COVID-19-pandemie, die op 20 mei 2020 in de plenaire vergadering werd goedgekeurd (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 326/2).

Volgens het decreet van 19 juni 2020 moeten gezinnen die een groeipakket ontvangen, kunnen aantonen dat hun inkomen in maart, april, mei of juni 2020 in vergelijking met januari of februari 2020 minstens met 10 procent gedaald is. Ze moeten één maand inkomensdaling kunnen aantonen. De inkomsten van het gezin mogen daarbij de maandelijkse inkomensgrens van 2231,30 euro niet overschrijden. Ze kunnen een toeslag van 120 euro per kind ontvangen, die in drie maandelijkse schrijven wordt uitbetaald.

Eind augustus 2020 bleek echter dat maar 800.000 euro van het beschikbare budget van 15 miljoen euro was uitbetaald, goed voor zo'n 6500 kinderen. Half september 2020 ging het om 9151 kinderen, wat neerkomt op een geraamd bedrag van 1.126.277 euro. Dat betekent dat 92 procent van het beschikbare budget niet is opgenomen.

De COVID-19-toeslag kan aangevraagd worden tot en met 31 oktober 2020. De minister van Welzijn deelde half september mee dat er nog volop ingezet zal worden op de bekendmaking van die tijdelijke maatregel, wat een goede zaak is. Anderzijds dwingt de realiteit om onder ogen te zien dat in die laatste anderhalve maand geen extreem grote toeloop naar de tijdelijke COVID-19-toeslag moet worden verwacht.

Het decreet van 19 juni 2020, dat een uitzonderlijke gezinstoeslag regelt, richt zich alleen tot wie aantoonbaar inkomensverlies op korte termijn heeft geleden door de maatregelen die tijdens de gezondheidscrisis werden genomen. Terecht is er aandacht voor die groep. Maar daarnaast is er ook een grote groep gezinnen die al voor de coronamaatregelen in armoede leefde. Tijdens de COVID-19-crisis leden ze dan wel geen aantoonbaar inkomensverlies, maar hun inkomen bleef toch te laag om armoede te vermijden. En ook die gezinnen werden tijdens de lockdown geconfronteerd met hogere kosten. Doordat hun kinderen thuisbleven, stegen de uitgaven voor water, energie, voeding enzovoort. Ze betaalden ook meer voor voeding, omdat ze liever naar een dichtbije, duurdere buurtwinkel gingen dan naar een verder afgelegen maar goedkoper warenhuis, en omdat de sociale kruidenier en de voedselbanken tijdelijk dicht waren. En door COVID-19 zelf waren er extra kosten voor doktersbezoeken, de aankoop van ontsmettingsmiddelen, mondmaskers enzovoort.

Op een zeer laag gezinsbudget maken die uitgaven al snel een groot verschil. Maar ook vandaag, na de lockdown, blijven de uitgaven voor voedingsprijzen en voor beschermmateriaal hoger dan voor de gezondheidscrisis. Uit een steekproef van Testaankoop in augustus 2020 blijkt dat de prijzen in de grote supermarkten nog altijd hoger zijn dan voor de pandemie. De voedselprijzen zijn het afgelopen kwar-

taal sterk gestegen en liggen gemiddeld 3,2 procent hoger dan vorig jaar (cijfers van het Prijzenobservatorium en van Statbel).

Bovendien is voor een aantal mensen 'de weg naar boven' via werk (tijdelijk, interim, deeltijds enzovoort) minder evident. De vacaturemarkt draaide op een lager pitje en is ook nu nog niet opnieuw hersteld. Integendeel, een bijkomende groep valt nu al uit door de stopzetting van tijdelijke overgangsmaatregelen of door de eerste collectieve ontslagen.

Daarnaast is er ook het probleem van de ontsparing, waar onder meer professor Bea Cantillon over spreekt. Gezinnen hebben tijdens de coronacrisis hun reserves opgesoupeerd en bij de minste onverwachte uitgaven dreigen er achterstallige betalingen van schulden en het risico op uithuiszetting. Een reden te meer om ook voor de bestaande groep van 'structureel armen' een extra inspanning te doen in het kader van COVID-19.

De Vlaamse Regering heeft op 31 mei 2016 de conceptnota 'Voor elk kind en elk gezin een groeipakket op maat' (*Parl.St.* Vl.Parl. 2015-16, nr. 796/1) goedgekeurd en deed een uitgebreide armoedetoets op de globaliteit van het nieuwe systeem en de overgangsperiode. De deelnemende armoedeorganisaties en de wetenschappelijke experts drongen toen al aan op een verdere versterking van de sociale toeslagen omdat die een grote impact op armoede kunnen hebben. Er werd toen al gevraagd om elk vrijgekomen budget in die enveloppe prioritair te investeren in de sociale toeslagen, veeleer dan in andere ondersteunende maatregelen.

De gevolgen van COVID-19 zorgen voor schrijnende toestanden in arme gezinnen. Het Kinderarmoedefonds trok onder meer bij de start van het nieuwe schooljaar aan de alarmbel. Een op de zeven kinderen leeft in armoede: ze komen naar school met een lege brooddoos, hebben maar één paar schoenen, hebben geen speelgoed, krijgen geen verse groenten enzovoort.

In Vlaanderen en Brussel werken armoedeorganisaties en sociale bewegingen in het platform Decenniumdoelen samen rond doelen die de armoede willen stoppen. Zo stellen ze dat elk gezin over een waardig inkomen moet kunnen beschikken. Ze verwachten van de overheid dat die niemand achterlaat. Een van de twintig kansen om het tij te doen keren en iedereen mee te nemen, is voor Decenniumdoelen het creëren van sociale toeslagen binnen het groeipakket, met een sterkere impact op kinderarmoede. Hun concrete beleidsvoorstel formuleren ze als volgt: "Gezinnen in of nabij armoede, zeker alleenstaande ouders krijgen het bijzonder moeilijk in deze tijden. Vlaanderen kan werk maken van een meer effectieve kinderbijslagregeling. De sociale toeslagen binnen het Groeipakket moeten een sterkere impact op kinderarmoede teweegbrengen. Het toekennen van een sociale toeslag kan sneller dan vandaag en moet dus gezinnen onmiddellijk uit de nood kunnen helpen. Ten gronde stellen we een spreiding van de sociale toeslag voor: van twee inkomensschijven gaan we naar minimaal vijf inkomensschijven. Zo wordt de sprong van de ene naar de andere kleiner. We geven aan de laagste inkomensschijven hogere toelage."

Decenniumdoelen maakte in september 2020 een overzicht van de evolutie van de armoede in alle 300 Vlaamse gemeenten op basis van zestien indicatoren. Er zijn maar vijftien gemeenten waarin de armoede de voorbije twaalf jaar is afgenomen. Op vier gemeenten na stabiliseerde of steeg de kansarmoede bij gezinnen met jonge kinderen. De metingen op basis waarvan de armoedebarometer werd opgemaakt, dateren nog van voor de coronacrisis.

De Vlaamse Regering besliste op 24 april 2020 op voorstel van de coördinerende minister van Armoedebestrijding om de taskforce Kwetsbare Gezinnen op te richten. De indieners van dit voorstel van decreet konden in het kader van de coronawerkzaamheden een rapport van die taskforce inkijken. Tijdens het overleg van 8

juni 2020 formuleerde de taskforce het advies om het bedrag van de sociale toeslag tijdelijk met 25 procent te verhogen en die beslissing automatisch te herzien bij de start van het volgende toekenningsjaar (30 september van het volgende jaar). Volgens dat advies moeten op dat moment ook het bedrag en de inkomensgrens teruggebracht worden naar de normale regelgeving. De politieke werkgroep gaf als feedback dat de Vlaamse Regering dat voorstel zou onderzoeken.

In het jaarverslag van het agentschap Opgroeien staat dat de sociale toeslagen gezinnen met minder financiële draagkracht versterken. De sociale toeslag vormt een grote hefboom in de strijd tegen kinderarmoede. Vlaanderen heeft sterk ingezet op het automatiseren van het groeipakket.

De regelgeving over de COVID-19-toeslag vraagt echter dat de ouder of ouders zelf een aanvraag indienen en de nodige attesten voorleggen. Voor veel ouders die administratief of digitaal niet zo sterk zijn, betekent dat een grote drempel. Armoedeorganisaties pleiten voor een zo laag mogelijke drempel en voor automatische toekenningen.

In die context willen de indieners van dit voorstel van decreet voorstellen om de niet-gebruikte middelen die gereserveerd zijn voor de COVID-19-toeslag voor gezinnen met inkomensverlies, te heroriënteren en gedurende het komende jaar de sociale toeslag op te trekken. Volgens de berekening van de indieners moeten de nog beschikbare middelen kunnen worden ingezet voor de verhoging van de sociale toeslag met 6 procent.

Cijfers: berekening en motivering

– Regelgeving over de sociale toeslag

De 'huidige' sociale toeslag in het groeipakket voor kinderen die na 1 januari 2019 geboren zijn, is gebaseerd op de onderstaande criteria:

bruto jaarinkomen	**≤ 31.605,89 euro**	**31.605,89 tot 62.424,00 euro**
één of twee kinderen	52,02 euro per kind, per maand	geen toeslag
meer dan twee kinderen	83,23 euro per kind, per maand	62,42 euro per kind, per maand

– Een bruto jaarinkomen van ten hoogste 31.605,89 euro

De sociale toeslag binnen het systeem van de kinderbijslag voor kinderen die geboren zijn voor 1 januari 2019 baseert zich op andere criteria: zodra het gezinsinkomen lager is dan 31.605,89 euro, heeft dat gezin ook recht op de bedragen die in de onderstaande tabel zijn opgenomen. Het bedrag van de sociale toeslag hangt ook af van het statuut (langdurig werklozen, langdurig zieken en arbeidsongeschikten en eenoudergezinnen) en het aantal kinderen in het gezin.

basisbedrag in functie van rangorde kind	sociale toeslag voor wie geen speciaal statuut heeft	sociale toeslag bij langdurige arbeidsongeschiktheid	sociale toeslag voor eenoudergezinnen
95,81 euro	48,77 euro	104,94 euro	48,77 euro
177,28 euro	30,23 euro	30,23 euro	30,23 euro
259,49 euro	5,30 euro	5,30 euro	24,38 euro

De sociale toeslag wordt automatisch toegekend op basis van het laatste bekende aanslagbiljet (twee jaar voor de toekenning van de toeslag). Gezinnen waarvan het inkomen plots daalt, kunnen de alarmbelprocedure opstarten. De herziening gebeurt jaarlijks en het recht wordt geopend van 1 oktober tot 30 september van het volgende kalenderjaar.

In maart 2020 hebben in Vlaanderen 349.737 kinderen een sociale toeslag ontvangen. Daarvan ontvingen 343.417 kinderen een sociale toeslag omdat het gezinsinkomen onder de grens van 30.986,17 euro lag.

– Financiële raming

Het COVID-19-budget dat voor de toelage werd uitgetrokken, bedraagt 15 miljoen euro. Daarvan is tot en met augustus 2020 al een bedrag van 1.126.277 euro toegekend voor 9151 kinderen, maar volgens ramingen hadden dat 260.000 kinderen moeten zijn. Voor de maanden september en oktober 2020 wordt nog een extra bedrag geraamd van 375.000 euro.

Er wordt dus verwacht dat een groot deel van de COVID-19-toeslag niet zal opgenomen zijn op het moment dat de maatregel afloopt, namelijk 13.500.000 euro.

De indieners van dit voorstel van decreet pleiten voor de omzetting van het niet-gebruikte budget in een sterkere sociale toeslag. In het voorstel heroriënteren ze middelen van de resterende 13.500.000 euro van het groeipakket-covidbudget naar een tijdelijke verhoging van de sociale toeslag voor gezinnen met de laagste inkomens. De sociale toeslag voor kinderen die de toeslag krijgen op basis van de laagste inkomensgrens (≤ 30.986,17 euro) wordt met 6 procent verhoogd.

In maart 2020 ontvingen 349.737 kinderen een sociale toeslag, van wie 343.412 kinderen op basis van een gezinsinkomen van maximaal 30.986,17 euro (zie bijlage 1). Op basis van de sociale toeslag per categorie gerechtigde is met het resterende budget een verhoging van 6 procent van de sociale toeslag mogelijk (zie bijlage 2).

De sociale toeslag, zowel in het groeipakket als in de vroegere algemene kinderbijslag, wordt automatisch toegekend op basis van het aanslagbiljet. De toekenningsperiode loopt in dit voorstel van de decreet van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021, op basis van het laatste aanslagbiljet. Als het aanslagbiljet geen juiste weerspiegeling is van de actuele inkomenssituatie en er kan worden aangetoond dat het inkomen sinds het laatste aanslagbiljet minstens gedurende zes opeenvolgende maanden onder de inkomensgrens lag, kan een gezin de alarmbelprocedure opstarten.

Mensen in armoede geven aan dat een maandelijkse kleine verhoging van het gezinsbudget, die geruime tijd stabiel blijft, hen meer houvast en perspectief biedt dan een eenmalig uitgereikte premie. Vijf, tien, achttien euro per gezin per maand lijkt weinig, maar maakt wel degelijk een verschil. Die gezinnen moeten zo hard

tellen, dat met zulke kleine bedragen algauw een extra kledingstuk of wat meer voeding kan worden aangekocht. Ook in die context geldt het spreekwoord dat vele kleintjes één grote maken.

Aan gezinnen die later instromen via de alarmbelprocedure kan de verhoogde sociale toeslag met terugwerkende kracht tot 1 oktober uitbetaald worden. Dat zorgt voor gelijke behandeling van alle gezinnen.

De automatische uitbetaling is op die manier voor een jaar verzekerd. Tegelijk betekent het ook voor de uitbetalingsinstellingen een beperkte ingreep. Het is immers conform het normale uitbetalingsritme en de normale toekenningsprocedures.

De komende maanden blijven voor gezinnen met een laag inkomen bijzonder onzeker: het einde van de pandemie is nog niet in zicht.

2. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Artikel 2

Dit artikel voegt een lid toe aan artikel 18 van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid. Daarin wordt bepaald dat een rechtgevend kind dat na 1 januari 2019 geboren is in een gezin waarvan de inkomsten onder de laagste bruto-inkomensgrens vallen, een sociale toeslag ontvangt. Die toeslag wordt voor een periode van één jaar, meer bepaald van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021, verhoogd met 6 procent.

Artikel 3

Dit artikel voegt een paragaaf toe aan artikel 222 van hetzelfde decreet. Daarin wordt bepaald dat een rechtgevend kind dat voor 1 januari 2019 geboren is in een gezin waarvan de inkomsten onder de vastgelegde bruto-inkomensgrens vallen, een sociale toeslag ontvangt. Die toeslag wordt voor een periode van één jaar, meer bepaald van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021, verhoogd met 6 procent.

Ann DE MARTELAER
Celia GROOTHEDDE
Jeremie VANEECKHOUT

Kinderen met sociale toeslagen

Leeftijdsklasse
- 0-5 jaar
- 6-11 jaar
- 12-17 jaar
- 18-24 jaar
- +25 jaar

Kinderen volgens bedrag sociale toeslag en per leeftijdsklasse

Leeftijdsklasse 1	0-5 jaar			6-11 jaar			12-17 jaar			18-24 jaar			+25 jaar		Totaal
Regeling	0-2 jaar	3-5 jaar	Totaal	6-8 jaar	9-11 jaar	Totaal	12-14 jaar	15-17 jaar	Totaal	18-21 jaar	22-24 jaar	Totaal	+25 jaar	Totaal	
Kinderen met nieuwe bedragen	**19.977**	**1.120**	**21.097**	**1.315**	**1.303**	**2.618**	**1.355**	**1.839**	**3.194**	**1.649**	**582**	**2.231**			**29.140**
Gezin met laag inkomen en 1 of 2 kinderen	9.023	519	**9.542**	461	406	**867**	484	998	**1.482**	1.112	450	**1.562**			**13.453**
Gezin met laag inkomen en > 2 kinderen	5.440	495	**5.935**	738	792	**1.530**	728	685	**1.413**	405	79	**484**			**9.362**
Gezin met middeninkomen en > 2 kinderen	5.514	106	**5.620**	116	105	**221**	143	156	**299**	132	53	**185**			**6.325**
Kinderen met transitiebedragen	**24.379**	**47.820**	**72.199**	**49.743**	**49.436**	**99.179**	**47.189**	**44.499**	**91.688**	**43.569**	**12.723**	**56.292**	**1.239**	**1.239**	**320.597**
Kind met laagste toeslagbedrag	364	1.788	**2.152**	5.730	8.623	**14.353**	9.314	8.462	**17.776**	7.165	1.739	**8.904**			**43.185**
Kind met middelste toeslagbedrag	1.498	13.077	**14.575**	17.565	16.694	**34.259**	14.618	12.922	**27.540**	12.212	3.652	**15.864**			**92.238**
Kind met hoogste toeslagbedrag	20.647	29.421	**50.068**	21.758	17.758	**39.516**	15.562	14.517	**30.079**	15.474	5.048	**20.522**			**140.185**
Kind met toeslag éénoudergezin	205	614	**819**	1.506	2.820	**4.326**	3.874	4.366	**8.240**	4.447	1.164	**5.611**	1.239	**1.239**	**20.235**
Kind met toeslag ziekte en invaliditeit	1.612	2.793	**4.405**	2.940	3.150	**6.090**	3.350	3.682	**7.032**	3.974	1.088	**5.062**			**22.589**
Proportionele verdeling	53	127	**180**	244	391	**635**	471	550	**1.021**	297	32	**329**			**2.165**
Totaal	**44.356**	**48.940**	**93.296**	**51.058**	**50.739**	**101.797**	**48.544**	**46.338**	**94.882**	**45.218**	**13.305**	**58.523**	**1.239**	**1.239**	**349.737**

SOCIALE TOESLAG MAART 2020						
	Aantal kinderen	Bedrag sociale toeslag	Bedrag extra toeslag		Budget normaal	Budget extra nodig
Sociale toeslagen			6%			
KINDERBIJSLAG voor maart 2020						
Hoogste sociale toeslag	140.185	48,77	2,93		6836822,45	410209
Middelste sociale toeslag	92.238	30,23	1,81		2788354,74	167301
Laagste sociale toeslag	43.185	5,3	0,32		228880,5	228881
Sociale toeslag ziekte en invaliditeit	22.589	**104,94**	6,30		2370489,66	142229
Sociale toeslag eenoudergezinnen	20.235	**24,38**	1,46		493329,3	29600
Proportionele verdeling	2.165	***51,20***	3,07		110847,6788	6651
Hulpkolom (ifv proportionele verdeling)	*318.432*					*978220,269*
GROEIPAKKET						
Laag inkomen 1 of 2 kinderen	13.458	52,02	3,12		700085,16	42005
Laag inkomen 3 kinderen of meer	9.362	83,23	4,99		779199,26	46752
Totaal per maand	343417				14308009	1073628
Totaal per jaar					171696105	12883538

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. Aan artikel 18 van het decreet van 27 april 2018 tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid, gewijzigd bij het decreet van 22 maart 2019, wordt een negende lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

"Het bedrag van de toeslag, vermeld in het tweede lid, 1° en 2°, wordt voor het toekenningsjaar dat loopt van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021, verhoogd met 6%.".

Art. 3. Aan artikel 222 van hetzelfde decreet wordt een paragraaf 5 toegevoegd, die luidt als volgt:

"§5. Als voldaan is aan de voorwaarden van het gezinsinkomen op jaarbasis, vermeld in artikel 18, tweede lid, 1° en 2°, dan wordt het bedrag van de maandelijkse sociale toeslag, vermeld in paragraaf 1 tot en met 3, voor het toekenningsjaar dat loopt van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021, verhoogd met 6%.".

Ann DE MARTELAER
Celia GROOTHEDDE
Jeremie VANEECKHOUT